

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 5 kr.

Felolós szerkesztő és lapfőadósnak:

Németh Ödön.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: Szent-István-utca 3.

Kiadóhivatal: Szammer Imre könyvnyomdája.

Szövetség.

Elég volt régen felkarcolni a földet, rádobni a magot és az ős erejű föld mégis meghozta gyümölcsét. Tiszta humuszba hullott a mag, nem is volt tán annyiféle gyim-gyom, meg kukac, ami rontotta, szipolyozta volna a vetést s mindig rá illett a szántóra a költő szava „arany kalászszal ékes rónaság“.

Ma gözeke kell! Egészen az elevenjébe kell vágni a vasat, ha azt akarjuk, hogy teremjen a föld, mert kiélt lett, kevés benne az erő, s ami van, azt is elszívja a gyom, pusztítja a sok féreg.

Hogy tudott lánogni valaha ez a nemzet! Elég volt egy-egy jelenetre mutatni a nagy nemzeti máltból s már érezte mindenki ugyanazt az érzést, mely valaha ama jelenetnél szötte át a nemzetet. Ma csak látványosság az ilyesmi. Elég volt régen egy-egy lánglelkű embernek kiállni a nép elé, szólni hozzájuk s a nép ment a szó után — ma kritizálja a szónok előadását. Elég volt régen egy nemes eszmét megpendíteni s csoportosult köré az egész ország, ma idealizmusnak nevezzük az ilyesmit.

Reálisak vagyunk szörnyen s ez a realizmus úgy képviseli a társadalmi érzést és gondolkodást, mint a csontváz az embert, de mi megelégszünk vele.

De nem mindnyájan.

Vannak még mindig „quorum Deus non venter est“, akik lelkesülnek még a nagy, nemes dolgokért, akik vannak még olyan nagyok, hogy megtudnak hajolni az igazi nagyság előtt, akik az emberben csak az embert tudják tisztelni, de nem a dekadens irányzatban megénekelt állatot, hanem az Isten képére teremtett felsőbb lényt.

Hívó embereknek nevezzük ezeket. Bigottoknak mondják és lemosolyogják sokan.

Nagy hivatás vár ezekre a hinni tudó, a mai világban hitvalló emberekre. Vetni kell nekik a kiélt földre, nagy, nemes feladatokat plántálni a blazirt társadalomba, visszahódítani a kereszténység örök igazságú morálja számára a tért, mit az újabb pogány szellem önzése elragadott.

Nem elég ma már csak katolikusknak lenni, de meg is kell vallani azt a hitet, nem elég csak hinni, de terjeszteni is azt a felfogást, mely egyszer már megreformálta a pogányvilágot undorító önzéséből.

S a legutóbbi évek támadása folytán köztudatba ment át a katolikusok között a kötelesség, mit a megváltozott idők s a kereszténytelen szellem terjedése reájuk ró.

Az egy gondolkodásnak. kik érzik, hogy Isten nélkül semmi morálnak nincs alapja, nincs szankciója, kik tisztán látják,

hogy a keresztény elvektől való eltérés okozta a társadalom mai súlyos, majdnem kétségbeejtő problémáit, csoportosultak, egyetlet alkottak azon célból, hogy egymásban is, másokban is erősítsék ezt a tudatot, hogy kristályosítót pontot képezzenek a keresztény eszmék számára, hogy legyen egy hely, hol az emberek nem csak mint ezen, vagy ama társadalmi réteghez tartozók, ne csak mint ilyen vagy olyan érdekes csoportok, mi mind szétválasztja az embereket, hanem mint együltűek jöjjenek össze — egyetlet alkottak, hogy a kenyér utáni hajzában szétszóratva, társadalmi állások által elkülönítve, legyen egy hely mégis, hol egyesüljenek.

Igy alakultak meg a katolikus körök.

Az most lezajlott két nap, midőn oly sokszor hangoztatott régi vágyunk, az összes katolikus köröknek egy országos központi szervezetben való tömörülése, egy hatalmas, erős testté összeolvadása, immár valósággá lett, bizonyára örök időkre kiható fontosságú fordulópontot képez katolikus hitéletünk történetében.

A tömörülésben van az erő. az erőben a győzelem. A katolikus körök eszméinek győzelme pedig annál kívánatosabb, mert senki vereségével nem jár, hisz az önzetlen szeretetet először hirdett keresztény morál az ő eszményük, a mi közös eszményünk.

A kath. körök országos nagygyűlése.

Tegnapelőtt nyílt meg Budapesten a katolikus egyesületek nagygyűlése, mely megvalósította a kath. körök országos szövetségét.

A nagygyűlést Veni Sancte és szent mise előzte meg, melyet Kirner Károly belvárosi apát-plébános nagy segédlettel végzett s melyen a nagygyűlésre kiküldöttek oly tömegesen jelentek meg, hogy a belvárosi plébánia templomot egészen megtöltötték. A szent mise alatt maga e közönség énekelte buzgó áhitattal gyönyörű magyar énekeket.

A jelen volt egyházi és világi kitünőségek sorából a következőket említjük fel: Zichy Nándor gróf, Zichy Vladimir gróf, Zichy János gróf, Zichy Aladár gróf, Hunyady Imre gróf, Molnár János pápai praelátus, országgyűlési képviselő, Juriss Mihály, Mócsy Antal, Major Ferencz, Kaloosay Alán, Lepényi Miklós országgyűlési képviselő, Balogh Sándor lovag, Wiczmandy Ödön, Kontur Béla dr. nagybirtokos, Beüll Alajos győri püspöki helynök, Palotay László nagyvárad kanonok, Gicssevén János győri kanonok, Boromissza Tibor kaloosai kanonok, Kisfaludy Árpád Béla apát a szt. István társulat alelnöke, Mihályffy Akos ciszt. rendi theologiai tanár, a „Katolikus Szemle“ szerkesztője, Mamusich Mátyás prépost-plébános,

Csávolszky József váci kanonok, Grensperger István székesfejérvári kanonok, Kapossi József a szent István társulat igazgatója, a „Magyar Szemle“ szerkesztője, Kiss János dr. egyetemi tanár a Büleseleti és Hittudományi Folyóiratok szerkesztője. Böschatt János s-lelkész. Lippay Imre s-lelkész, Csajághy Agoston, Steinberger Ferencz dr. tanítóképzési igazgató. Gyürky Ödön katolikus kör titkára. Petrovics József tanítóképzési igazgató, Virág István. Bonitz Ferencz az „Alkotmány“ szerkesztője. Notter Antal dr., Kupár Rezső, Auer István hírlapírók, Erdélyhelyi Menyhért történész. Nehrebeczky György lovag. Császár József. Vucskics Gyula, Tóth János dr. és Lincab Adolf lapszerkesztők, Chay Antal, Szentiványi József. Hummer Nándor, Erreth János, Benyács István. Weicher Miklós stb. stb.

A kongresszus megnyitása.

Pontban 10 órakor vonultak fel az elnöki dobogóra: Esterházy Miklós Mórész gróf, a kongresszus elnöke, Kirner Béla és ifj. Zichy János gróf, a Budapesti Katolikus Kör igazgatói, Pintér Kálmán, ezen kör ügyvivő alelnöke és Gyürky Ödön, ezen kör titkára.

A kongresszus tagjai zúgó éljenzéssel üdvözölték az elnökséget s mikor a tetszés zaj elnémult, Esterházy Miklós Mórész gróf a következő beszéddel nyitotta meg a nagygyűlést.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Mélyen t. Uram! Az isteni gondviselés kegyes akaratából és engedelméből nem először van ma szerencsém katolikus férfiakhoz szólni. De valahányszor ebben a szerencsében részesültem, — akár béke idején, akár a harc napjaiban, — mindig nyíltan és őszintén törekedtem kifejezni mindazt, a mi szívenem tekzik: minden aggodalmamat és minden reményemet.

(Őszintén be kell vallanom, hogy habár sokak véleménye szerint ma már a harcias napok lezajlottak és ma már a béke idejét éljük: soha, de soha annyi aggodalommal és annyi reménnyel szót nem emeltem. Mert a mióta az egyházpolitikai törvények életbe léptek, széles e hazában folytoos hanyatlást tapasztalunk. Hanyatlást abban a tekintetben, hogy gyengül a keresztény szellem, amely ezen országnak alapja volt. És itt, mélyen t. uraim! nemcsak a mi meggyőződésünknek adok kifejezést, de hivatkozhatom azokra is, akik habár nem tagjai anyaszentegyházunknak, de mégis keresztény felekezetekhez tartoznak és akik szintén elismerik, hogy mióta a felekezeti-különiség törvénybe ígattatott, azóta az országban rohamosan terjed a vallástalanság. A vallástanság ezen terjedése idézi elő azon nagy bajokat is ez országban, amelyeket ezen gyűjtőülés alkalmával szólni: a szocializmus!

De mélyen tisztelt uraim! mi katolikusok nyugodt lelkiismerettel tekinthetünk-e vissza azon időre, amely az egyházpolitikai törvények életbelépeése óta lefolyt? Teljesítettük-e kötelességünket? Mélyen t. uraim! ha őszintén akarunk beszámolni a múlttól, azt hiszem, be kell ismerünk, hogy súlyos mulasztásokat követünk el. Kérdem önöket: mióta a harcziak elnémult, hol van a reményt keltő fény sugar a sötét homályban? hol van a tervszerűség működésünkben? Ha visszatekinünk az utóbbi évek

eseményeire, nem látunk egyebet, mint az első katolikus kongresszus megtartását. Az igaz, hogy ennek sugara még kiható erővel bírnak, és reméljük, hogy az első katolikus kongresszus sikere minket tétre fog buzdítani a jövőben; de ösztönül, de kell vallanunk, hogy az első katolikus kongresszus óta pangás állott be a katolikus mozgalomban. És miután a katolikusoknak parlamenti működése a kormány hallatlan erőszakoskodása következtében, de másfelől a katolikus közönség páratlan közömbössége miatt is, még csak csekély eredményeket képes felmutatni, az a kérdés merül fel, hogy mi tevők legyünk?

Mélyen t. uraim! Talán nem illik, hogy ezen díszes gyűlekezetben csekély magamról szöveg; de akár elvárataim körében, akár nyilvános gyűléseken szót emeltem, mindig az volt a törekvésem, hogy szavaimat az egész ország, az egész nemzet meghallja. Nem öndicsékvésből vagy elbizottságból mondom ezt, de azért, mert szeretem hazámat, ezt az ezredéves Magyarországot és szolgálatot akarok tenni kétezeréves egyházunknak. Nem tudom, hogy csekély magam a megfelelő egyéniség vagyok-e arra, hogy e gyűlésen felkérjem az országot, hogy működésünket rokonszenvenvel ki sérje. Attól tartok, hogy multam megbénítja e gyűlés törekvéseit, mert felhangzik majd e gyűlés ellen is az alaptalan vád, az a rágalom, az a gyanúsítás, amelylyel engem már annyiszor illettek ellenfeleim: hogy ez nem egyéb, mint a fekete klerikalizmusnak, az elölgült, a középkori Esterháznak egyik néppárti akciója, annak a férfúnak, aki büszkén vallja, ő igenis egyike azon néppárt alapítóinak, amely nemcsak a liberális tábor részéről van kitéve éles támadásoknak, de mely a katolikus táborban sem találkozik eddig a kellő rokonszenvenvel. De Isten látja lelkemet, hogy soha, még az egyházpolitikai harcok között sem akartam egyházam ügyét, a magyar katolikusok ügyét a pártpolitika porondjára huzolni. Mindig az volt az igyekezetem, hogy csoportosítsuk a katolikus erőket, hogy együttesen tegyünk a katolikus mozgalmat. És ha Önök azt hinnék, hogy a multban, amelyre büszke vagyok, nem teljesítettem kötelességemet: legyenek meggyőződve, hogy szereplési vágy vagy személyes hiúság sohasem vezérelt, lelépnek tehát azon díszes helyről, amelyre elvtársaim bizalma emelt és átengedném helyemet azon férfiaknak, akikhez talán nagyobb bizalom, nagyobb szeretet csatolja Önöket.

Jól tudom uraim, hogy itt a katolikus kör természeténél fogva beszélni nem szabad. Nem is akarok. De az ügy érdekében engedjék meg, hogy megszokott ösztintéggemmel egész röviden mégis elmondjam azt, hogy az a mi minket arra indított, hogy ezt az ugynevezett „középkori”, „fekete klerikalizmus” néppártot megalakítsuk. T. uraim! A néppárt az önvédelem szülötte. Akkor, a mikor a legnagyobb veszély környezte egyházunkat, a mikor az egyházpolitikai harcoktól viltuk, nem volt széles ez országban egyetlen párt sem, amely a valláosságnak, a keresztény hitnek zászlaját kezébe ragadta volna.

Politikai eszköz volt az egyházpolitikai harc és csak azok védelmezték, oltalmazták anyaszentegyházunk jogait, — minden politikai szereplési vágy nélkül. — akik mint katolikusok hajtának terdet az Ur Isten előtt. És ebből a törekvésből fakadt a néppárt, mint virág a földből.

De távol áll tőlünk, akik a néppártot megalakítottuk, hogy kizárólag magunknak vindikáljuk a dicsőséget, hogy a katolikus ügy érdekében működünk. A keresztény néppárt csak egyik tényezője annak, hogy a valláosság és a keresztény szellem ismét ezen országnak alapjává tétessék.

Tudom, hogy a liberális táborban fel fogják vetni a kérdést, hogy ma midőn az egyházpolitikai törvények életbe léptek és diadalt ül a keresztényellenes áramlat: tulajdonképen mit akarunk mi, a béke megromtói? — De nem csak az ellentáborban fogják ezt a kérdést felvetni, hanem a katolikusok soraiban is lesznek sokan kishitűek, a kik azt mondják: kár erőlködni, kár annyit lármázni, nyitva állnak

még a templomok kapui, nyitva áll a felekezeti iskola ajtaja. Nyugodjanak meg tehát a katolikusok és ne nyugodjanak meg a béket. Van még fontosabb kérdés: az ugynevezett nemzeti állam kiépítése.

Hát mélyen t. uraim! mi azért jöttünk össze, hogy életelt adjunk, hogy megbizonyítsuk, hogy a katolikus mozgalom nincs eltemetve. Azért jöttünk össze, hogy tanácskozzunk a felett, hogy a fennálló törvények keretében mi a teendőnk abban az irányban, hogy e törvények káros hatása az országról lehetőleg elháríttassék. T. uraim! Nálunk nagyon szokásos, kitekinteni az ország határain túl és tanácsot kérni más országok viszonyaitól. De e mellett elhanyagolunk egy más kötelességet, a melyet első sorban kellene teljesítenünk: a meglévő tényezőkkel számolni és a legalkalmasabb eszközöket alkalmazni. hogy a bajoknak élet elvegyük.

T. uraim! megalapítottuk a katolikus köröket. Ambár a budapesti katolikus körnek nem vagyok alapítója, de mégis azok közé tartozom, a kik elsőnek léptek be a körbe. A katolikus köröket azért alapítottuk, hogy a katolikus meggyőződésnek társadalmi uton adhassunk kifejezést a közéletben. Nem politikai akarunk a katolikus körökből. Annál, a ki katolikus körbe belép, el kell tekinteni minden politikai pártállástól. De viszont az, aki e körbe belép, tegye ezt ösztönösen meggyőződésből és mondja el a „Hiszekegy”-et.

Lehetetlen, hogy e helyen meg ne emlékezem Magyarországot egyik kiváló főpástorának gyönyörű pásztorleveléről, melyet Szent István király napja előtt kibocsátott és a melyben a nagyméltósága kassai püspök a katolikus szellem hanyatlása miatt panaszkodik.

Hanyatlak bizony, igen t. uraim! hanyatlak azért, mert ha mi katolikusok tanácskozásra összejövünk, első sorban mindig politikai álláspontunkat tartjuk szem előtt és nem emlékszünk meg arról, hogy katolikus testvérek vagyunk mindnyájan, hogy a katolizmus terén a politikai cselekvés ki van zárva és a katolikus embernek a társadalmi életben mint katolikusnak kell szerepelnie.

És midőn ezen törekvéseinknek kifejezést adunk, nem értem, hogy testvér felekezeteink minket nagyobb rokonszenvenvel minkisérnek. Mert hiszen az a vallástalanság, melynek terjedéséről a protestánsok is panaszkodnak és a melyet az egyházpolitikai törvények idéztek elő, az ő egyházukban fokozott mértékben tapasztalható.

Ezekkel a jelenségekkel szemben nekünk kötelességünk, nemcsak megtartani azt, amivel az Ur Isten kegyelméből még bírnak, hanem újat is alkotni! Ha a jövőbe tekintek, a katolikus körök legfőbb feladatának látom: felekarolni az egész vonalon a katolikus hitéletet a katolikus egyletekben és körökben. Ha például minden városban, minden községben, ahol katolikus kör székel, arra lehetne bérni a nőket, az anyákat, a leányokat, hogy társadalmi uton, szerves összeköttetésbe lépve, egyleteket alakítsanak, amelyeknek feladata volna a családi kör tiszta keresztény jellegének fentartása, feladata volna meg nem engedni azt, hogy a polgári házasság a papi áldás mellőzésével kötesse meg: azt hiszem, ez már nagy haladást jelentene a jövőre való tekintettel.

T. uraim! Azt hiszem, hogy válságos helyzetünkben még egy más körülményből is reményt merithetünk a jövőre nézve. Hisz a napokban ünnepelték a népoktatási törvényünk ötven éves jubileumát. Kérdem t. uraim, vajjon e tekintetben felismertük-e helyzetünket? Tudjuk-e, mily kincs rejlik a katolikus vallásra nézve a népoktatási törvényben? és nem valóhatnák-e minket mulasztással azért, hogy a községekben, városokban, megyékben nem érvényesítettük kellőleg azt a befolyást, a melyet a népoktatási törvény a katolikusoknak biztosít?

Társadalmi uton is oda kell hatnunk, hogy a jelenleg uralkodó keresztényellenes kormányzat el ne ragadja titokban és leplezetlen uton mindazt, a mivel a népoktatási törvényben bírnak. És a midőn e helyen is ösztinte szívvel üdvözlöm a katolikus tanítókat, a kik itt né-

hány nap előtt összejöttek, kérve kérem Önöket uraim, ne hagyják el a katolikus tanítókat, mert különben egyszérré csak ott fogunk állni, hogy hadseregünk lesz tisztekből, közönségből! A katolikus tanító csak úgy működhet sikerrel, ha a katolikus társadalom ott istápolja.

És itt a társadalmi működéssel a politikára is lehet hatni. Ne gondolják, tisztelt uraim, hogy például Németországban a centumpárt akkor keletkezett, mikor az ugynevezett Kulturkampf élte napjait. Gyökerei visszanyulnak a harminczas évekre, mikor a katolikus anyaszentegyházra nézve az első végzetes törvények alkottattak. De a Lajthán túl is, a hol — keserű szívvel mondom — a vallásos élet sokkal élénkebben domborodik ki a közéletben, ott is a katolikus hitélet felebreddése nem onnan datálódik, mikor a concordatumot eltörölték, hanem visszanyul a 48 előtti időkre.

Azért említem ezt, mert hitbuzgó katolikus körökben is van néhány kishitű ember, aki ha rögtön sikert nem tapasztal, akkor nem akarja belátni, kitartás és jóakarattal szűkséges. Tisztelt uraim! Attól tartok, hogy nagyon sokáig élttem vissza kegyes türelmükkel. Beszédem befejezése előtt még csak össze szeretném foglalni mindazt, a mit érzek és gondolok. T. uraim! Néha kitekintek ebből az országból és látom a külföldön a katolikus hitéletet. Ott néha nem oly harezias a hangulat, mint nálunk, de nem is olyan szalmatűz-szerű. Ott kitartóan, következetesen folytatják a harcot. Németországban, Belgiumban, Franciaországban, ahol az egyházpolitikai törvények szintén szomorú következményekkel jártak, társadalmi uton mindent elkövetnek arra, hogy azon törvények káros hatásait enyhítsék. Például a templom ajtajára röviden összefoglalva kifiggesztik a katolikus ember kötelességeit egyháza járt, úgy, hogy aki bemegy abba a templomba, vagy onnan kijön, mindig szeme előtt látja. Nem kell ahhoz hosszú dikció, nagyszabású mozgalom, hogy felvilágosítsunk hitorszoainkat. Mi vastag könyveket írunk, nagy beszédekkel mondunk a polgári házasságról; de fájdalommal konstatalom, hogy mindaddig még kellő adatokat nem bírnak arról, hogy tulajdonképen mennyire időre terjed az országban az egyházpolitikai törvények káros hatása. Egy feladatunk volna az is, hogy társadalmi uton összegyűjtjük és csoportosítsuk ezeket az adatokat, aztán pedig közzétessük, hogy mindenki hozzáférhesen. És ha a nagy közönség ezen adatokból azt látja, hogy megszűnő félben van a valláosság, akkor talán majd a mértékadó körök is be fogják látni, hogy mégsem oly rossz a néppárt programja: hogy szükséges a revizió. Tehát oktatni kell a társadalmat, oktatni lefelé, de felfelé is. És akkor hozzánk fognak csatlakozni mindazok, akik még hisznek az Ur Istenben és a kinek megtérését reméljük.

Engedjenek meg nekem még néhány szót, mielőtt beszédemet befejezem. Magyarországon a katolikusok ötven év óta minden reményüket az autonómia helyébe helyezik. Ha valami mozgalom keletkezik a katolikus ügy érdekében: hagyjuk el, majd ha meg lesz az autonómia! Ha bánt valami: csak türelem, majd segít az autonómia! Hát t. uraim, ne vegyétek rossz néven, ha egész röviden — minthogy éppen Angliából jövök — egy angol főpástor véleményét idézem, melyet 1842-ben, mikor Angliában az autonómia létesítéséről volt szó, egy könyvben hitorszoaival közölt. Nem idézem szó szerint, csak három pontot emelek ki belőle, a mely leginkább kidomborodik:

1. Az egyház mai helyzetét időlegesen tekintjük, — a normális és szilárd viszonyok előkészítő stádiumának.

2. Tekintettel ama férfiak személyes jellemére, kiket Isten az egyház vezetésére rendelt, de még inkább a Szt. Lélek oltalmában bízva, nem akarjuk türelmetlenül és minden áron a mai helyzet megváltoztatását és bizalommal megvárjuk az organikus szervezetenek.

3. Feladatunknak ismerjük megvizsgálni, mi a jelen helyzetben kötelességünk és mennyire bírhat annak teljesítése befolyással a jövő alakulásra:

Igen t. uraim! Én azt hiszem, katolikus autonómia, jó autonómia csak akkor lesz, ha

hitbuzgó, igazán vallásos katolikusok lesznek. És a mi autonómia lesz, — a melynek szervezete egyelőre még ismeretlen — teljesítsük kötelességünket és készítsük elő azt a szervezetet, a melytől én is sok jót és üdvöset várok az egyházra nézve.

De most már, t. uraim nem veszem tovább igénybe szives figyelmüket, Talán sikerült szerény tehetségemhez képest kiemelni mindazt amit önök is remélnek, mindazt, ami iránt önök is aggodalmakat táplálnak és talán sikerült elérnem azt is, hogy ha innen távoznék, testvéri szeretettel kezet nyújtsunk mindazoknak, a kik a fővárosba jönni akadályozva voltak, de a kik velünk éreznek.

És ha visszatérünk községeinkbe, városainkba, dolgozni, munkálkodni fogunk — és ha kötelességünket teljesítjük, akkor bízom benne, hogy valamint az erdő a viharos napokban a vihar pusztító ereje alatt görnyed és megrendül, de a vihar elmúltával ismét a maga teljes erejében és pompájában állott és folytatja üdvös működését: mi katolikusok is, ha elmúlt a vihar, ismét talpra állunk és tovább működünk.

A minden részletében gyönyörű beszédet többször szakította félbe a lelkesült hallgatóság tapsa és éljenzése.

Az éljenzés lecsillapulta után *Esterházy Miklós Mór*icz gróf elnök közli, hogy áviratilag üdvözik *XIII. Leó pápa* öszentségét és *Vaszary* Kólos bíboros hercegröpmását.

Ezután *Gyürky* Ödön dr. titkár felolvasta a püspöki kar több kiváló tagjának üdvözlő leveleit. Üdvözlő leveleket irtak s távollétiüket kimentették a következő főpapok: *Vaszary* Kólos bíboros hercegröpmását, *Schlauch* Lőrincz dr. bíboros püspök, *Császka* György kalocsai érsek, *Zalka* János győri püspök, *Steiner* Fülöp székefejevári püspök, *Desswffy* Sándor csnádi püspök, *Semrecsényi* Pál beszercebányai *Máiláth* Gusztáv erdélyi, *Helyei* Sámuel pécsi püspök és *Firczák* Gyula munkácsi püspök. Mikor a sorrend a *Máiláth* püspök revéhez ért, a közönség perczekig tartó tüntető tapsviharban és éljenzésben tört ki s követelte a püspök levelének fölolvasását, melyet hatalmasan megéljenzett.

Az üdvözlések után *Pintér* Kálmán a budapesti kath. kör ügyvivő alelnöke emelkedett szólásra, ki remek beszédében többek között örültségnek nevezte azt a követelést, hogy a katolikusok a maguk körében politikai kérdésekről ne beszélgethessenek. Perczekig hangoztatták azt az erősen hangoztatott mondatát: „ne merjék gyanúsítani a katolikus világ hazafiságát; a magyar katolikusok mindenkor összeegyeztették vallásosságukat a hazaszeretettel, de a hazafiságot sohasem fitogtatták s hasznot huzni abból nem akartak.”

Beszédét így végezte be:

Ha sikerült a katolikus körök és olvasóegyletek központi szervezetét, szövetségét megalkotni, mi lesz a dolgunk? Semmi esetre sem felekezeti zsörtölődés, melytől Isten jósága mentse meg mindenkorra a magyarokat! Védjük egymást a közös nemzeti jóban és törekvésben inkább, mint ellenségeskedjünk. Dolgunk legyen a hitbeli élet fejlesztése, a keresztény szellem megerősítése a magyar társadalmi életben. Ha pedig támadásnak leszünk kitéve, védekezzünk a hitünkhez való ragaszkodásunkkal és az öszszetartozás érzetének erejével.

Kövessük nagy költőnk intését, hogy: „Kezdj buzgón s már sokra menél; halad, aki megindul; míg porban fetreg a henyé, gyáva erő!” Itt az ideje, hogy élet vegyünk az ellenünk szórt vádaknak, nem az afféléknek, hogy pártpolitikát üznek a katolikus körök, mert ezek mind alaptalan rágalmak, lelketlen koholmányok, vádak bizonyítékok nélkül, hogy ártanak velük a mi ellenségeink; hanem azoknak a vádaknak vegyük elejét, melyek katolikus

emberek részéről érnek bennünket, hogy nem teszünk semmit, nem inditunk mozgalmakat a katolikus ügyek érdekében. Az általános megelégedésnek tetéző tevékenységet csak az erők tömörülésével, az öszszinte közös ekaratál és munkával lehet kifejtetni.

Ezt fogja elérhetővé tenni és biztosítani a körök szövetezése, melynek ügyét, midőn a nagygyűlés meleg érdeklődésébe ajánlom, a valóban szép számmal egybegyűlt képviselőket szeretettel üdvözölve, a tervezetre nézve szives figyelmüket és bölcs tanácsaikat tisztelettel kérem.

Ezen tervezetet lapunk f. évi 42. számában egészjterjedelmében közöltük.

A beszéd elhangzása után a közgyűlés kimondotta, hogy a szövetezés alapelveit úgy, amint azokat az előadó *Pintér* kifejtette elfogadja.

Mielőtt azonban a sor a részletes tárgyalásra került volna, *Viczmány* Ödön országgyűlési képviselő emelkedett szólásra s remek beszédével nem egyszer tapsra ragadta a közönséget. Nemes hévvel elmondott beszédével oda konkludált, hogy az elnök *Esterházy* Miklós Mór icz gróf beszéde, ugyszintén a *Pintér* Kálmán előadása jegyzőkönyvbe vétessék s könyomatva megküldessék minden katolikus körnek. A czélszerű indítványt a közönség kitörő lelkesedéssel tette magáévá

A zaj lecsillapulván *Máthé* József kecskeméti küldött emelt szót. Igazi tipikus magyar alak úgy megjelenésre, mint előadásra, Talpra esett keresetlen öszszintességgel előadott beszédében, melyben sok igazságot mondott ki meglepő csinnal és öszszintességgel, oda czélt, hogy a katolikus körökben legyen az érintkezés a papok, a szerzetes tanárok közt minél sürűbb és bensőbb. Ekkor lesz a katolikus egyleteknek tizszer annyi tagja s a szövetség is csak így prosperálhat. A nagygyűlés élénken megéljenzte az egyszerű, keresetlen szavakkal beszélő szónokot s következett a szervezeti szabályzat részletes tárgyalása.

A részletes tárgyalás.

A szabályzat 1., 2. és 3. pontját eredeti szövegében fogadta el a nagygyűlés. A 4. §-nál élénk vita után kimondták, hogy az egyes vidéki körök küldöttei közül mindenkor csak kettőnek legyen szavazati joga.

Az 5. és 6. § is nagyobb vita nélkül fogadtatott el.

Nagyobb szabású vita fordult elő a 7. §-nál, melyhez hozzászóltak *Viczmány* Ödön, *Buday* Aladár és *Mócsy* Antal a mellett argumentálva, hogy a szövetség elnökei ne szükségkép a fővárosi kath. kör elnökei legyenek, hanem az elnököket a nagygyűlés szabadon válassza. *Lippay* Imre bács-topolyai s. lélkész nemes hévvel előadott beszédében az eredeti szöveg mellett foglalt állást, amit a nagygyűlés végül el is fogadott s az előhaladott idő miatt a további részletes tárgyalást délután 3 órára tűzve *Zichy* Nándor gróf indítványára szétoszlott.

Délután 3 órakor tovább folytatták a részletes tárgyalást. A 9. és 10. valamint a 11. §-ok is, utóbbi *Bathó* János közjegyző felszólalására az eredeti szövegben fogadtatnak el. A 12-ik §. *Buday* Aladár módosításával fogadtatott el. Ugyszintén módosították a 13 ik §-t is. A 14 § élénk vita tárgya volt. Hogy az évi nagygyűlések augusztusban vagy novemberben tartassanak meg, nagyon eltérők voltak a vélemények. *Vay* Kázmér, *Lippay* és mások augusztus, *Mócsy*, *Kupár*, *Bathó* és mások a november mellett foglaltak állást. Végül

szavazással a november fogadtatott el s a többi paragrafusok egyhangulag elfogadtatnak.

Ekkor föllállott *Esterházy* Miklós Mór icz gróf elnök s konstátálta a szövetség megalakulását.

Erre olyan jelenet következett, melyet nem lehet elfelejteni soha. Az összes jelenlevők felálltak s az éljenzés és tapsvihar perczekig tartott. A szervezett, öntudatos katolikus társadalom születési pillanata volt ez. Egy jobb jövő hajnalhasadása. Nem csoda ha az entuziazmus túladása elragadott mindenkit. Az éljenzés, a taps, az üdvkiáltások újra meg újra viharosan törtek elő mindenki szívéből.

A második nap.

Az ülést tegnap is szent mise előzte meg, melyet fényes segédlettel *Palotai* László nagyváradai kanonok végzett, s a mely alatt a közönség buzgó éneke emelte az áhitatot. A templomban s az ülésen nem voltak kevesebben jelen, mint tegnap, s a közönség ugyanazon változatos, szingzagad képet nyújtotta, mint a megelőző ülésen.

Tíz órakor pontban fölvonultak a dobogóra *Esterházy* Miklós Mór icz gróf elnök, ifj. *Zichy* János gróf és *Kirner* Károly apát-plébános igazgatók, *Pintér* Kálmán ügyvivő alelnök és *Gyürky* Ödön dr. a katolikus kör titkára.

Esterházy Miklós Mór icz gróf az ülést néhány szóval megnyitván, *Gyürky* Ödön telolvasta *Hornig* Károly báró veszprémi piüspök levelét, melyet a közönség élénk éljenzéssel fogadott.

Mócsy Antal, mint választási elnök jelenti, hogy beadott összesen 124 szavazat, s tulyonom többséggel csaknem egyhangulag az eredeti jelöltek névsora ment keresztül.

A megválasztott tisztikar a következő:

Elnök: *Esterházy* Miklós Mór icz gróf egyhangulag.

Alelnökök: *Apponyi* Géza gróf a pécsi kath. kör elnöke, *Beidl* Alajos, a győri kath. kör elnöke, dr. *Boromissa* Tibor, a kalocsai kath. kör elnöke, *Gerliczy* Ferenc a nagyváradai kath. kör elnöke.

Jegyzők: dr. *Köszegly* József, *Veszprém*: dr. *Tóth* József, *Szombathely*.

Igazgató-tanársosok: *Anderle* József Kakas, *Aradi* Kálmán Szentcs. Barza Gábor Rá-Almás, *Bajzák* István Duna-Adony, *Bathó* János Jászberény Botha Jenő Pápa, *Csávolszky* József Vác, dr. *Csilling* Gyula Budapest, dr. *Darányi* Ferenc Pécs, *Daróczy* Tamás Paks, *Eredics* Ferenc Szombathely, dr. *Foruszek* Dezső Bács-Topolya, *Fonyó* Pál G-Bécs, dr. *Frühwirth* Jenő Tamási, *Gáspár* Ferenc Muraszombat, *Grenspurger* István Székesfejvár, *Hainiss* Dezső Czegléd, *Hets* Ödön Budapest, *Horváth* Alajos Budapest, *Hajnik* Imre Vág-Sellye, *Hunyadi* Imre gróf Kéthely, *Hummer* Nándor Budapest, *Jaskovics* Ferenc Szatmár, *Juriss* Mihály Privigye, *Kalocsay* Alán Székesfejvár, *Kanócz* István Budapest, *Kemény* Géza Kecskemét, *Király* János Abony, *Kirner* Károly Budapest, dr. *Kisfaludy* A. Béla Budapest, *Kontur* László Tura, *Lakner* László Léva, *Lévay* Mihály Ujszász, *Lippay* Imre Bács-Topolya, *Mamuzsich* Mátyas Szabadka, *Matyasovszky* Lajos lovag Esztergom, dr. *Mihályfi* Ákos Budapest, *Mócsy* Antal Kalocsa, *Nechrebeczky* György lovag Ungvár, *Németh* János Igal, *Palotay* László Nagyvárad, *Polczner* Mihály Tárnok, *Perény* Imre Hatvan, *Perényi* Antal Veszprém, *Prónay* Dezső Bártfa, *Rakovszky* István Rózsaszeg, *Id. Schefcsik* István Szolnok, dr. *Stégmüller* Károly Szombathely, dr. *Steinberger* Ferenc Szathmár, *Streicher* József Paks, dr. *Szabady* József Székesfejvár, dr. *Talos* István Sopron, dr. *Tóth* Károly Úrmény, *Vay* Kázmér Budapest, *Viczmány* Ödön Homonna, dr. *Walter* Gyula Esztergom, ifj. *Zichy* János gróf Budapest, *Zichy* Nándor gróf Budapest, *Zichy* Vladimír gróf Várpalota.

Az elnök ennek megtörténte után fölhívta *Palotay* László nagyváradai kanonok előadásának megtartására.

Palotay László szabad előadást tartott a katolikus köröknek fontosságáról a hitéletet illetőleg.

Mindenekelőtt a hit minőségének részletezésén kezd, fejtegetve, hogy a katolika hitnek tevékenynek és elevennek kell lennie. Ez az eleven hit azért fogyatkozik meg bennünk, mert a hitellenes tanokat is figyelembe méltatjuk s a világ téves irányai alul nincs elég bátorságunk elzárkózni. Odajutottunk, hogy félünk magunkat katolikusoknak nevezni, pedig a hit a legnagyobb kincs. Ha az elveszett, minden oda van, de ha ez meg van, még minden helyreállítható. A szülők nem adnak jó példát gyermekeiknek, s azokat már korán megszoktatják a vallási dolgok iránt való közönyösségre.

A katolikus körök feladatát ezen a bajon segíteni. A katolikus körök nemcsak a kártyázók végett állítottak fel, hanem azért, hogy a hitélet újjáébredését előmozdítsák. A katolikus körök tagjai már megszokják hitük őszinte bevallását, s jó példát adnak a szentségek használatában is. Behatóan fejtegeti a szónok a szentségekhez való járulás elhanyagolásának következményeit s feltünteti e tekintetben a katolikus körök üdvös misszióját s lelkes szavakkal buzdítja a katolikus köröket a hit és erkölcsiség őszinte becslésére, mert ennélkül minden egyéb törekvés hiábavaló. Végezetül az öntudatos katolicizmusról, a hit bátor megváltásáról szól s a kibontott zászlóhoz való rendületlen hűségre buzdít.

A rövid és talpraesett buzdító előadást a közönség hosszasán éljenzte s a szónokot számosan siettek üdvözölni.

Ezután ifj. Zichy János gróf országgyűlési képviselő olvasta fel nagyhatású tudományos apparátussal kidolgozott értekezését a katolikus körök hatásáról a szocializmusra. A beszéd a problémák egész sorát körvonalozza s hatását a katolikus körökön kívül sem fogja eltévesztetni.

A nagy tetszéssel fogadott beszédet jövő számunkban egész terjedelmében közölni fogjuk.

A beszéd végű passzusának elhangzása után percenkig tartó taps és éljenzés hangzott fel. Az előadót minden oldalról lelkesen üdvözölték.

A csend helyreálltával az elnök Mócsy Antal országgyűlési képviselőt hívta föl előadásának megtartására.

Mócsy Antal a katolikus köröknek a nevelésre s annak keresztény jellegére gyakorolt befolyásáról értekezett. Mint szakember mélyreható részletezésekkel igen sok fontos dolagra hívta fel a figyelmet és érdeklődést.

A kongresszus berekesztése.

Mitán a tetszészaj, a mely Mócsy Antal beszédét követte, elnémult,

Esterházy Miklós Móríc gróf elnök a következő szavakat intézte a nagygyűléshez:

Tisztelt nagygyűlés! A nagygyűlés kedves kötelességének tartja, üdvözölni Bubicus püspököt Nagyméltóságát. És most még néhány szót. A magánéletben azok, a kik távoznak a családi tűzhelytől, a gyermekek, akik elhagyják szüleiket, hogy az életben érvényesítsék azokat a tanokat, amelyeket szüleiktől nyertek: bizalommal fordulnak atyáikhoz, hogy mielőtt végképpen távoznának, újabb tanácsot, az élet újabb bölcsességével készítsék elő őket arra a nagy harcra, amelyet a létért való küzdelemnek nevezünk. Tisztelt uraim, mielőtt mi innen távoznánk, forduljunk bizalommal ahhoz a férfiuhoz, a ki minket számo éveken keresztül a harc mezéjén vezetett! (Felkiáltások: Éljen Zichy Nándor gróf!) Igen, Zichy Nándor grófhhoz, akinek tanácsát követve elérhettük az eddigi eredményeket, aki a katolikus világ ezen örömmünepét lelkesítő, buzdító szavával méltóképen bezárt szíveskedjék.

Most egy jelenet következett, amely a maga megható nagyszerűségével gyönyörű bizonyít-

tékát nyújtotta annak a tántoríthatlan, lelkes, igaz, ragaszkodásnak, amelyvel Magyarország katolikus világa Zichy Nándor gróf személye és elvei iránt viseltetik. Amint Esterházy gróf bevégezte szavait, Zichy Nándor gróf előlépett s ekkor az egész gyülekezet felállott és percenkig tartó dörgő éljenzéssel és tapsal üdvözölte az ősz vezért.

Aztán egyszerre mély csend állott be és megszólalt Zichy Nándor gróf. Beszéde a magyar katolikus világ programbeszéde, hadd álljon itt egész terjedelmében.

Igen köszönöm az én tisztelt barátomnak, az elnök urnak és köszönöm a t. gyülekezetnek is, hogy alkalmat adott nekem, hogy szót emelhessek, mi annál örvedesebb reám nézve, mint hogy azon körben emelhetek szót, mely lelkemhez legközelebb áll, és pedig a mi hitfeleink és a katolikus körök érdekében.

Engem mindig vigasztal az a gondolat, hogy a katolikus egyletekben egészen a mi hitünk, a mi lelkiünk szerint gondolkozhatunk és működhetünk, hogy ezekben leveteljük mindazt a mi idegenszerű, és mindattól szabadulhatunk, a mi teher és bilincs, a minek neve a közéletben: politika. Szükséges ez is, de terhes és a mit ezen a téren elérhetni vélünk, azt legbiztosabban, sőt csakis akkor fogjuk elérni, ha tisztán ahhoz ragaszkodunk, a mit hitvallásunk elénkbe ad. Igenis, a gondolkodás és buvárkodással járó megvitatások között egyedül csak ez az egy biztos fényoszlop jár előttünk, mely kivezet az ígért földére, az igazsághoz, és ezért az a mit a körökben cselekszünk, a mit a kath. hitéletben teszünk, az fogja megmenteni a hazát, az fogja azt boldogítani is, ép úgy, mint az lelki épültségünkre fog szolgálni és lelkiünket üdvözíteni.

Azért szerintem a katolikus köröknek a fűteladatuk az, hogy a hitéletet saját tagjaikban neveljék, hogy mindegyik katolikus és katolikusabb legyen, mint más. Akkor aztán lesz keresztény és katolikus a társadalom is és akkor az igaz utról el nem tévedünk. Nem kell ennek az igaz utnak feltalálására más kalauz, mint maga a hitélet; mert nem az elveken fordul ám meg az élet és boldogság; nem az elvekből szárvárogznak ki a helyes nézetek és az igazán jó cselekedetek; nem elvekre van szükségünk, de emberekre, kik ezen elveket meg is vallják s tényleg gyakorolják és szükségük van meggyőződésre, hitre! Azok az elvek megvannak örökké, csakhogy nem mindig világosak előttünk; s mi nem keressük őket, nem valljuk azokat bátran, nem állunk azok mellett ki a küzdőtérre.

Azért tehát bárki mit mond, én erősen kárhóztatnám magamat, ha politikát igyekezném csinálni a katolikus hitéletből. Én egyszerűen az egyházat és hitemet akarom szolgálni minden téren, mert akkor szolgálok a hazát is, akkor teszem meg felebaráti szeretetemet kötelességét. Ezt a szeretetet és meggyőződést azonban nem a buvárkodás adja, mert akkor a protestantizmus terén állunk: ezt csak a malaszt, csak Isten kegyelme adja meg. Ehhez kell ragaszkodnunk a kételkedés órájában is. Azért cselekszünk helyesen, ha minden munka előtt Istenhez emeljük szemünket, a mint ez a Kör is a gyűlés előtt Isten házába megy és ezen malasztért esedezik.

Nem együgyűbb emberek azok más országokban sem minálunknál, kik az emberek ügyeit vezetik, a hatalom élén állanak; csakhogy a góg és az önzés elvakítja, elragadja őket s ők istentelen karjaikat a katolikus körök és egyletek, a katolikus hitnek, egyháznak tömördek malasztja ellen emelik, úgy hogy a Szentatya kénytelen volt legújabb körlevelében Olaszországnak és az egész világnak újra elmondani azon szép igazságokat, melyek közül mi is oly sokat hallottunk itt e két napon.

Azt mondják, hogy a katolikus köröknek nem kell politikával foglalkozniok. Igaz; de az is igaz, hogy nem szabad megszűnnünk az igazságot kimondani, ha az az igazság hitünk igazsága, csak azért, mert reá fogják, hogy az politika. Nem szabad sem egyénleg,

sem testületileg meghunyászkodnunk, mert reánk fogják, hogy politikát csinálunk, ha katolikus hitelveinket védjük.

Ha azt nézzük, hogy hogyan fejlődik manapság a világ, egy óriási küzdelmet látunk, de ezen küzdelem terén a szellemi erő a hit ereje, a mely ethikus erő a kereszténység és a katolicizmus terén befelé terjed, és győzedelmeskedik, de kifelé is terjeszkedik. Nézzük a gyönyörű működést, melyet az egyház világszerte kifejt. Franciaországban, Angol-, Németországban, Amerikában, ahová csak nézünk, annyi üdvös törekvést, annyi jótékonyegyletet, a felebaráti szeretetnek minden irányban való oly nagyszerű ténykedését látjuk, a minőt más felekezet, más idő alig bír felmutatni. Nem szükséges és az nagy ténykedés volna, hogy ha a katolikus egyletek, körök vagy akármilyen világi szervezet az egyház dolgait akarná magára venni, hogyha tovább akarna terjeszkedni, mint az Isten által eredményezett egyházi működésnek támogatására, segítyezésére, mint az egyház tanainak egymásközött szeretettel való terjesztésére.

Nagy tévedés az ezen szízádban, ha azt hisszük, hogy egy különös czélnak, mondjuk a nemzetiségnek, hazának, családnak, a mi édes gyermekeinknek, hitvesünknek szeretete előbb áll, mint Isten iránti szeretetünk, mint keresztény kötelességeink teljesítésének kötelezettsége. Ezért kell mindent feláldoznunk azért nagyon téved, a ki azt mondja: „Én előbb magyar vagyok s csak aztán katolikus.“ En mindenekelőtt keresztény és katolikus vagyok. Ugy igyekszem, hogy mindig hivebben feleljek meg kötelességemnek és azt hiszem, hogy nagyobb hazaszeretettel és önzetlenebbül más sem működik a köztéren, mint az igazán jó katolikus.

A katolikus körök szerintem az egyházban létesített és létező minden katolikus intézmény felvirágoztatására, terjesztésére, népszerűsítésére hivatottak. Az összes köröknek egyesülése pedig nagyobb erőt kölcsönöz, módot ad arra, hogy alkalmilag találkozzán, egymást felvilágosítsunk, hogy tudjuk, mire irányítsuk leginkább törekvéseinket, hogy a hitéletet külsőleg is együtettien előmozdítsuk.

Hogy erre Isten nekünk segítyt adjon, ezért könyörgünk, s azért kérjük a pápa (szentsége utmutatását és rendelkezését. Ez a katolikus engedelmesség, a melyet „ultramontanizmus“, „papiasság“, „Rómába járás“ néven gúnyolnak, ez az a nagyszerű eszme, mely a szabadság lenyűgözésére törekvő küzdelmek között mint a világító fátyla mutatja, hogy menjünk oda a Szentatya lábához és kérjünk Rómában tanácsot és törekedjünk mindig és mindenben hitű buzgalommal teljesíteni azt, ami Istennek parancsa és az egyházé, példával és cselekvéssel, úgy Istennek áldása nem fog elmaradni.

Kérjük Istent, hogy megvilágosítsa és megtartsa a mi szeretett királyunkat, akiben mi mint apostoli királyban nem egy bábót, hanem egyéniséget látunk, akinek jogai és kötelességei vannak és ezért kétszeres az iránta való hűségünk és szeretetünk. És ugyanazon szeretettel és még nagyobb katolikus hűséggel és ragaszkodással éljen, Isten tartsa meg szentséges Atyánkat, a római pápát. Tartanak meg engem kedves megemlékezésükben!

A kongresszus tagjai a pódium körül se-reglettek, percenkig tartott a tündető éljenzés és taps. A szónok meghatva fogadta az üdvözléseket.

Ezután Boromissa kanonok mondott köszönetet a katolikus körök szíves vendéglátásáért, mire Pintér Kálmán válaszolt s rövid hálaírával befejezte a nagygyűlést.

Már az ülés bezárása után érkezett meg a hercegprímás válasza azon üdvözölő és hódító táviratra, a melyet a kongresszus tegnap intézett ő Eminenciájához. Az a válasz, melyet a bankett folyamán olvasott fel Pintér Kálmán és amely nagy lelkesedést keltett, így szól:

„A Magyarországi Katolikus Körök

Országos Naggyűlése szives üdvözlését a legújabb közönettel fogadom s tanácskozásaira Isten áldását kérem.

Vasary Kólos,
bíbornok, hercegprímás.

A banket.

Pintér Kálmán szavainak elhangzása után a vendégsereg levonult a kör palotájának földszinti termébe, a hol százhatvan terítékű banketre voltak terítve az asztalok. A főasztalnál Zichy Nándor, Esterházy Miklós Móríz, Zichy János és Aladár grófok, Palotay László kanonok, Molnár János püspök, Kisfaludy A. Béla, Hammer Nándor, Balogh Sándor lovag, id. Schefcsik István stb. foglaltak helyet.

A felköszöntők sorát Palotay László kanonok nyitotta meg. Első sorban mindnyájunk atyjára s lelkijezérére, Krisztus csalátkozhatatlan földi helytartójára, XIII. Leó pápára, emelte poharát, megemlékezvén azon szívből eredő jöndulatról, melylyel ez a nagy pápa nemzetünk iránt mindenkor de különösen a szegedi nagy árvízkor s a milleniumkor viseltetett s melyet minden nemzetünkhez intézett apostoli irásában kinyilvánított.

A magyar ősi hagyománya, folytatta a szónok, a fejedelmé iránti hódolat és tántoríthatatlan hűség. Poharát emeli az apostoli királyra s lelke mélyéből kívánja, hogy dicsőségesebben uralkodó királyunk apostoli címéhez képest függetlenül, nemes lényének hű katolikus meggyőződésével, s bölcsességével intézze meg sokáig Magyarország állami életének sorsát. — Harmadsorban Vasary Kólos bíbornok hercegprímásra mondott áldomást a kiváló főpap, különösen két előbbi felköszöntőjével érve el frenetikus hatást.

Esterházy Miklós Móríz gróf a legifjabb honpolgárra, a katolikus körök és olvasóegyesületek szövetségére üritett poharát, mint jogi személyné, melynek szíve és lelke van, s mely hivatott arra, hogy Magyarországra visszavarázolja a régi nagy idők dicsőségét. Köszönetét fejezi ki a vidéki küldötteknek a részvételért s kéri őket, hogy a kongresszus szives üdvözlését vigyék el megbízóiknak.

Zichy János dr. gróf Esterházy Miklós gróftól élte, aki önzetlenül, istenadta legjobb telhességre szerint szolgálja egyházunkat és hazánkat, s bár csak egy mozdulatába kerülne, hogy első legyen a hatalmakok közt mégis megveti az olesó szerencsét és első azon férfiak körében, kik a katolicizmus és a magyar haza igaz javaiért küzdenek.

Kupár Rezső mondott aztán áldomást, mint a szent Imre önképzőkör kiküldöttje Zichy János grófra, mint az egyesület alapítójára, vázolván a veszélyeket, melyek az ifjúság hitét fenyegetik s kiemelve a nemes grófnak az egyet körül szerzett érdemeit.

A szolnoki katolikus kör nevében id. Schefcsik István szólalt föl és sajnálatát fejezte ki a fölött, hogy a magyar katolikusok természetesen vezérei, a püspökök közül senkit sem üdvözölhet személyes jelenlétében a kongresszus. Zugó éljénzés és tapsvihar kísérte szavait, s az csak fokozódott, mikor végül Zichy Nándor és Esterházy grófok példátlanul buzgó s önfeláldozó vezéreinkre mondott áldomást.

Felköszöntőket mondtak még Zichy Nándor gróf Pintér Kálmánra, Pintér Zichy Nándorra, Lippay Imre szintén Zichy Nándor grófra; továbbá Petrovich Gyula esperes-plébános, Anderle József plébános, Kupár Rezső, Balogh Sándor ügyvéd, Mócsy Antal és még többen.

Három óra elmult, mikor a bankett véget ért s a nagyszámu résztvevők szétoszlottak.

ÚJDONSÁGOK.

— A papi szent gyakorlatok, melyek P. Tomcsányi Lajos Jézus-társasági áldozár vezetése mellett folyó hó 25-én kezdődtek s 23., 24. és 25-én megtartottak: 26-án, pénteken reggel fejeztetnek be. A sz. magány e narjaiban a papnöveldéi templomban mintegy 35 egyházmegyei áldozár jelent meg, hogy a sz. gyakorlatokon megújítsák magukban az isteni kegyelmet, melyet a püspöki kéz feltételekor a szent Lélektől nyertek. Egyéb ajtatossági tényeken különösen nagy hatással voltak e czélra ama sz. elmélkedések, melyek az örök igazságokról

naponként négyszer előadtak. Holnap reggel a megyés püspök szent miséje alatt az egybegyült papok közösen megáldoznak s a hitvallás letétele és a főpásztor buzdító szövege után a lelki gyakorlatok „Te Deum“-mal fognak befejeztetni.

— Eljegyzési ünnep Szűgyény nagykövétel. Fényes családi ünnep volt tegnap délbén Szűgyény-Marich László berlini osztrák-magyar nagykövet csodói kastélyában: a nagykövet Kamilla leányát eljegyezte Somssich József gróf somogymegyei nagybirtokos. Az ünnepi lakoma igen vidáman folyt le.

— Temetés. A Szentlélekről nevezett új temetőt e hó 28-án d. u. fogja ünnepélyesen felszentelni Tamás Vilmos felsővárosi esperes plébános. A processió fél 4-kor indul a székes-egyházból.

— Beiratások a kath. főgymnasiumba. A helybeli ciszt. r. kath. főgymnasium igazgatósága tisztelettel tudatja a nagyérdemű közönséggel a jövő iskolai év elejére vonatkozó teendőket: Augusztus hó 30-án és 31-én lesznek a javító, pótló és magánvizsgálatok. — Szeptember hó 1., 2. és 3. napján reggel 9 órától 12-ig beiratások. A beiratásnál minden tanuló szülei, vagy azok helyettesei kíséretében köteles megjelenni s születési, iskolai és újraoltási bizonyítványát felmutatni. — A beiratási díj 4 forint; a tandíj felvévenkiut 8 forint előre fizetendő.

— Tüz. Zámolyon e hó 22-dikén Lukács György szalmakazla ismeretlen okból kigyuladt s a közvetlen szomszédságában levő Páli István istállójával együtt teljesen leégett. Biztosítva nem volt.

— Pályázatok. A Paulovics Ferenc elhallozásával megüresedett közgyámi állásra s az esetleg megüresedő egyéb állásokra hirdett pályázat határideje ma d. u. 5 órakor lejárt. Pályázatok: a közgyámi állásra Szeivald András és Szalay József, a közigazgatási kiadói állásra Bécsei (Szaller) István, Benkő József és Szalay József; a közig. iktatói állásra: Kramer Győző, Benkő József és Szalay József; a rendőrségi iktatói állásra: Katics Gyula, Benkő József és Szalay József.

— Baleset a cséplésnél. A Sárbogárd melletti Hátsó pusztához tartozó Külmajorban e hó 22-én cséplés közben könnyen végzettség válható szerencsétlenség történt. Az egyik munkás Oláh András az asztag tetejéről vasvilla segítségével akart leereszkedni, de e közben a villa kicsuszott a kezéből s hegyével fölfelét az asztag aljában fönakadt. A munkás ezt nem vette észre, azért egész gyanútlanul leereszkedett s a villz hegyes acéljába esett, mely bal-csombját keresztüliszurva a derekán jött ki. A nagy jajveszékésre a többi munkások azonnal odasiettek s a szerencsétlen embert kiszabadították szörnyű helyzetéből, Mészöly F. ispán pedig kimosatta a sebtét és azonnal beszállítottatta Sárbogárdra Balassa dr. uradalmi orvoshoz.

— Megint a bicska. A mi legényeink étvágyát egy cseppet sem rongja meg az, ha ugyanazzal a bicskával, melylyel ma a legjobb pajtásán eret vágott, másnap piritott szalonát eszik. Letörli a vért és aztán rendben van az egész. Így történt ez Velenczén is, a hol a mult vasárnap reggel vig nótaszóval vonult haza a Schvarcz-féle korcsmából Farkas József odaváló legény negyedmagával. Alig voltak néhány lépésnyire a korcsmától midőn Csákvári Péter s a három Zetnyai testvér rátámadt a mit sem sejtő Farkasra és rövid de elszánt küzdelem után leteperték a porba, Zetnyai Antal pedig egy fanyeli bicskával összeszunkálta. Azután, mint a ki dolgát jól végezte, hazament, de reggelijét már nem fogyaszthatta el békességben, mert az esetről értesített csendőrök elfogták s miután a községhezánál kihallgatták, a hol tettét be is vallotta följelentették a székesfejérvári törvényszéknél.

— Ünneprontók. Mozgékony kis emberke állott ma délelőtt a rendőrkapitányság előtt. Grünfeld Lipótnak hívják, foglalkozására nézve lókereskedő, a ki annyira vitte már az élelmeséget, hogy a naptárban piros betűkkel megjelölt napokkal egyáltalában nem törődik s a törvényben kifejezett gasztelési tilalmat sem respektálja. Ez az ember Szent István napjának délelőttjén a vásártéren lovakat jártatott ő egy az ünnep szentségével hasonlóképpen nem törődő vidéki atyáival alkudozásba is bocsájtkozott. Mivel ezen „cseténéli“ még egy tanu kihallgatása is szükségessé vált, a megérdemelt büntetés egyelőre elhalasztott. Egy másik szabályellenes kilépéséért azonban a rendőrség ugyanez alkalommal 15 frt pénzbírságra ítélte. — Özv. Pfeiffer Jakabné és Hoffenreich Mártonné piaci zsibárosok, kik ugyancsak Szent István napján ismételt rendőri figyelmeztetés daczára is a vásártéren sátoroztak, egyenkint 5 forint pénzbírsággal lettek elmarasztalva. — A csákvári csendőrség ma jelentést tett a székesfejérvári szolgabírósnál, hogy Wessely Sámuel, Wessely Miksa, Wessely Ignác, Braun Jakab, Mayer Manó és Perl Ignác zámolyi kereskedők folyó hó 20-án, Szent István napján üzleteiket nyitva tartották, Simon Imre, Simon István és Vörös Ferenc szintén odavalló kovács-mesterek pedig ugyan e napon nyílt műhelyben dolgoztak, kik a jövőre való példaadás okáért bizonyára méltó büntetésben fognak részesülni, hogy megemlékezzenek az Isten második parancsáról: „... ünnepeket szentelj!“

— A zöldségpiacot a kapitányság tegnap áthelyezte a Simor-utczába, a megyeház utczában lakók nagy megkönnyebbülésére, a kiket eddig a lármás kofanapság már hajnali négy órakor fölbresztett boldog álmaikból. Hogy ez minő okos gondolat volt, azt legjobban azok tudják méltányolni, a kik hetivásárok alkalmával valóságos ostromot voltak kénytelenek intézni egy-egy kosár-ítteg ellen, midőn valamelyik házba bemenni akartak. De elvégre a nyugodt hajnali álmom sem utolsó előny.

— Csaló szabólegény. Szili Imre szabólegény ki a megyeház-téren lakó atyjánál dolgozott, az utóbbi időkben a pénzszerzésnek már régebbi idő óta divó büzös módját praktizálta. Ugyanis a jeles ifju sorra járta apja kuncsaftjait s azoktól javítás ürügye alatt már egy egész garderober-ra való ruhaneműt elhordogatótt, melyet aztán sietett zálogba csapni, a pénzt pedig eldorbézolta. A törekvő ifju svindler a napokban észrevette, hogy manipulációinak nyomára jöttek, azért tegnap reggel bucsuzás nélkül ellillant hazuról és valószerűleg Budapest felé vette útját. Most természetesen keresik.

— Korcsmai idyll. Vasárnap éjjel vígan mulatozt a nagyvendéglő ivószobájában négy n-ladányi legény, Kötél József, Horváth Károly, Nagy József, Odor István. A jökevű már a lehető legmagasabb fokra hágtott és borizú, de iskolázatlan hangon fújták a megfelelő alkalmi nótát: „Megverek valakit vagy engem valaki!...“ midőn velők körülbelül egyvívású, de sokkal békésebb temperamentumu pajtásuk Kigyósi József másodikával belépett. A nóta elhallgatott, de csak azért, hogy az érkezetekbe belekössenek. Azok csak túrték egy darabig az ingerkedést, de Kigyósi végre felbuzdult és lehordta a szájkaszkodó leventéket. Vezetére tette, mert Horváth Károly nyomban torkon ragadta és fujtogatni kezdte, míg Kötél József egy nehéz székelt oly erővel sujtott a fejéhez, hogy vértől elboritva összeesett. A többi legények ezt látva gyorsan elpárologtak, de a kútelrevaló Kötél nem maradt ottan. Másnap azonban a csendőrök összefogdosták őket, a jeles szék-forgatót pedig följelentették a törvényszéknél.

— Kaland. Szép, fiatal, alig tizenhét éves babaarczu kis leányt kísérték föl tegnap a rendőrségre. Wucs Teréz a neve, nyomdászleány volt Budapestben. Valami összeitkőzésbe keveredett az ott való rendőrséggel s egy társnője kíséretében kényszerütleveit unak bocsájtották hazafelé. A kis Teréznek Bakony-Sárkány-ba kellett volna mennie, de mivel ott senkit sem ismer, elhatározta, hogy barátójával elmegy Ósútra. Ott azonban nagyon barátság-talanul fogadták őket, azért visszazónáztak

Fejérvárig. Utközben a kalánz jegyeiket kérte, de biz ők az „eröltetett utlevélén” kívül egyebet nem tudtak előmutatni, az pedig másféle szöveget. A fejérvári állomásra érve, főlzállították szegénykéiket a rendőrségre, a hol most egyre várják azt a pénzküldeményt, a miért nyomban sürgönyöztek, hogy visszatázhassanak abba a lármás nagyvárosba, a nyomda zakatoló gépei közé.

— **Brutális cseléd.** *Kraus* Miksa palotai-utczai 61. szám alatt lakó kereskedő cselédje *Rigó* Erzsébet e hó 20-án este észrevette, hogy a gondjaira bízott 2 éves fiúcska a kuthoz ment játszani. Utána ment és behuzcolta onnan, de a kis Gyula nem akart szót fogadni, hanem töle telhetőleg kapálódzott, a mi a brutális leányzót annyira felbőszítette, hogy a fiúcskát teljes erejéből a földhöz vágta. Az erős ütődés következtében a fiú czomb csontja eltört és most súlyos betegen fekszik, *Rigó* Erzsébetet pedig följelentették a törvényszéknél.

— **Rendőri hírek.** *Tóth* István cipészinaszt, midőn tegnap a ligetsori katonakórház előtt elhaladt, a kórházban alkalmazott *Lang* Leopold, *fistersdorfi* születésű szakács kutyája megharapta. A fiú jelentést tett a rendőrségnél, mire egy hajdu megfelelő gyepmesterei assistenciával fölsétált, hogy a kutyát elvigye. Amde a szakács ellenszegült sőt szemenszedett német káromkodással és szitokkal illette a hivatalos küldetésben levő rendőrt, a miért ma a rendőrség 10 frt pénzbírságra ítélte. — *Ditrichstein* *Adolf pápai* „fogművész” erőszakos koldulás miatt négy napi rendőri elzárásra ítéltetett, melynek kitöltése után illetőségi helyére fog toloncoltatni.

Piaczi árák.

Székesfehérvár, 1898. augusztus 25-én.

Buza	8.50—8.60
Rozs	6.50—6.60
Árpa	6.50—6.60
Zab	5.80—6.—
Kukoricza	6.40—
Bab	10.00—

NYILT-TÉR.*

Értesítés.

Van szerencsém a tisztelt közönséget értesíteni, hogy az elismert kitünő minőségű

tatai kőszén

kizárólagos eladási ügynökségét a helybeli piacz részére átvettem, s megbízottam **Vajda Armin úr** szivesen szolgál bővebb felvilágosítással, ugyszintén próbamegrendeléseket helybeli raktárból pontosan cszközöl. Tisztelettel

Weisz Fózsef.

Megrendelési iroda: Szarka-utca 4. szám.

* E rovatban közlöttekért felelőséget nem vállal a szerkesztőség.

Pályázati hirdetmény.

A székesfehérvári Káptalan az adományozása alá tartozó Reseta János-féle évenként 100—100 frttal javadalmazott két iskolai ösztöndíj alapítványra ezennel pályázatot hirdet.

Az ösztöndíjra a Székesfehérvárott vagy Fejérmegyében született azon magyar ajku jeles észtehetségű és jámbor erkölcsű róm. kath. ifjak tarthatnak igényt, kik középiskolai tanulmányaikat végzik.

Felhívom a pályázni szándékozókat, hogy a vagyonai és iskolai bizonyítványal felszerelt folyamodványaikat a Székesfehérvári Káptalannoz czimezve tolyó évi szeptember hó 8-ig nyujtsák be.

Kelt Székesfehérvárott, 1898. évi augusztus 13-án.

A székesfehérvári káptalan.

KÉRDEZZÜK MEG A HÁZIORVOST!

Krondorfi
alkálikus természetes
savanyvíz

Ajánljuk a római katolikus egyéneknek

AZ

„UNIO CATHOLICA”

biztosítási szövetkezet

TÜZ ÉS JÉGKÁROK ELLENI BIZTOSÍTÁSNÁL.

Olcso díjak! ————— Jó feltételek!

CSAK RÓMAI KATHOLIKUSOK * * * * *
* * * * * BIZTOSÍTÁSA FOGADTATIK EL.

Az „UNIO CATHOLICA” dunántuli felügyelőségének vezetője

NÉMETH ÖDÖN főfelügyelő.

————— BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁSSAL SZOLGÁL A SZERKESZTŐSÉG. —————

STEININGER SÁNDOR divat-, vászon- és szőnyeg-üzletében

Székesfehérvár, (Pollák czipésszel szemben)

a tavaszi idényre a legdivatosabb női szövetek, női és gyermek felöltök megérkeztek és azok meg-
lepő olcsó árákért adatnak el.

Vászonnemüekben szintén nagy választék.

1 vég vas vászon 30 rófós kitünő minőség ezelőtt	7 frt 50 kr	most 4 frt — kr.
1 „ kanavász 30 „ „ „ „	7 frt 50 kr	most 3 frt 80 kr.
1 „ Rumburgi 50 „ „ „ „	25 frt — kr	most 8 frt 50 kr.

Kérem a tisztelt közönség szives pártfogását, az elismert szolid és jutányos kiszolgálásról már előre is biztosíthatom.

Tisztelettel

STEININGER SÁNDOR.

Nyomatott számmal I. részű, Székesfehérvárott.